

Tabloid Einstein: oefening in koorddansen

Onderzoek doen is vaak intensief en vermoeiend, maar vrijwel nooit saai. Sommigen turen dag en nacht naar hun computerscherm om een belangrijke ontdekking te doen. Anderen vorsen in hun laboratoria, met pipetjes en petrischaaltjes, naar nieuwe kennis. Er zijn er die nachten doorbrengen op een berg in Chili, telescopen gericht op ons oneindige heelal. Anderen gaan ondergronds en kruipen door duistere gangen, op zoek naar ons verleden. Eén ding hebben zij allen gemeen: bezieling. Wetenschap bedrijven levert soms onverwacht spannende momenten op. Een dag uit het leven van een onderzoeker.

Albert Einstein is nieuws, altijd en overal ter wereld. Fysicus **Jeroen van Dongen** (wetenschapsgeschiedenis, Universiteit Utrecht/Einstein Papers Project, Caltech) onderzoekt sinds 2005 met een Veni-subsidie Einsteins kwakkelende relatie met de experimentele kant van de fysica. Toen uit zijn werk bleek dat een wetenschappelijke fraudeur Einstein voor het lapje had gehouden, wisten de kranten Van Dongen snel te vinden.

1 november 2007 *Ik vertrek vandaag naar de VS. Na een spreekbeurt op het congres van de Amerikaanse History of Science Society op de 3e in Washington DC moet ik door naar Pasadena, in Californië. Daar ga ik een aantal maanden werken aan Einsteins Collected Papers, zoals elk jaar. Mijn eigen artikelen over Einsteins samenwerking met Emil Rupp – een fraudeur wiens ontmaskering een van de grootste schandalen van de 20e-eeuwse fysica behelsde – zijn net op het web verschenen. De reacties waren positief, niet alleen van vakgenoten, maar ook de NRC had al snel een mooi stuk geschreven. Het is prettig om onderzoek te doen dat met graagte door een breed publiek wordt gevolgd – maar wanneer het om Einstein gaat, wil de nuance wel eens uit het oog verloren raken (daarom worden bijvoorbeeld in Pasadena eigenlijk alle journalisten op afstand gehouden). Tegelijkertijd kan er zomaar ineens een lawine van berichten ontstaan; omgaan met de media voelt soms als een oefening in koorddansen. Bij vertrek spreek ik nog met New Scientist, dat een feature over Einstein en Rupp wil schrijven – dat lijkt natuurlijk een mooie gelegenheid om de aandacht nog eens op mijn Veni-project te vestigen.*

3 november 2007 *De metro in DC doet er lang over om van mijn logeeradres (bij een oude studievriend) naar het conferentiehotel in Arlington te komen. Ondanks mijn gehaast is bij aankomst mijn sessie al bezig – een vermanende blik van de voorzitter valt me ten deel. Goede opkomst, en mijn praatje gaat naar behoren. Geen Rupp deze keer, maar een verwant onderwerp: waarom veronachtzaamde*

Einstein experimenten in zijn latere werk? Omdat hij door de ontdekking van de algemene relativiteitstheorie was gaan geloven dat “het creatieve principe in de wiskunde ligt.”

4 november 2007 *Er resteert een halve dag om wat sightseeing te doen: de Lincoln Memorial, National Gallery en het Witte Huis. Bij het weer inpakken van mijn koffer zie ik met een half oog dat ze bij New Scientist een draft van hun interview hebben gemaakt, of ik per direct kan reageren, want de pers draaien bij wijze van spreken al. Er staan wat gevaarlijke misleunen in, maar ze moeten maar even wachten tot ik weer op mijn stek in Pasadena zit.*

5 november 2007 *Getverderrie: mijn Utrechtse e-mail ligt plat, ik kan met geen mogelijkheid bij dat New Scientist-stuk en een telefoonnummer van de auteur heb ik niet. Het blad heeft editorial offices in de hele wereld maar inmiddels zit ik in een onmogelijke tijdzone: ik moet wachten tot ze in Australië opengaan en hopen dat ze me daar verder kunnen helpen. Tegen de tijd dat ik teruggebeld word uit Sydney is in Utrecht de mailserver weer gaan draaien. Ik stuur mijn correcties op, op hoop van zegen.*

6 november 2007 *Bericht van de New Scientist-redacteur: het gaat allemaal goedkomen. Uiteindelijk komt er een leuk stukje in het blad, waardoor er weer nieuwe redacteurs en voorlichters contact opnemen. Waaronder Hypothese.*

